

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح الغاء برخی قوانین از تاریخ ۱۸/۶/۱۳۸۵ تا ۳۰/۱۲/۱۳۰۹»

مقدمه

توسعه نظام قانونگذاری ما را به سوی عقلانی کردن ساختارهای موجود سوق می‌دهد و در این گذار، تدوین همراه با تنقیح امری نه تنها مهم، بلکه ضروری می‌نماید. نظام خردمندانه قانونگذاری ایجاب می‌کند شیوه‌ای برای تدوین و تنقیح قوانین لحاظ شود که از حیث شکلی، حتی‌الامکان از تکرار قوانین پیشین به دور باشد و از حیث ماهوی موضوعی خاص را به طور کامل تمشیت نماید، قوانین و مقررات را به گونه‌ای روشمند و نظام‌یافته گردآورد و از هم گسیختگی و آشفتگی مطالب را مانع شود. افزون بر این، نظامی از تدوین و تنقیح مطلوب است که بتواند دو ضرورت امنیت و ثبات حقوقی را در کنار تحولات اجتماعی جمع کند و سبب هم‌زیستی این دو گردد. تصویب قانون تدوین و تنقیح قوانین کشور را در همین راستا می‌توان ارزیابی کرد که سازوکارهای اجرایی را در این راستا پیش‌بینی نموده است.

براساس ماده (۱) این قانون، تدوین و تنقیح قوانین کشور به عهده معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی گذاشته شده است تا از طریق سازوکارهای مذکور در این قانون اقدام به این امر نماید. از جمله این سازوکارها عبارت است از: «تشخیص مقرراتی که موضوع آنها منتفی شده است و اعلام آنها به مرجع تصویب‌کننده جهت اقدام قانونی» بند «۱-۳» ماده (۳) و همچنین «تهیه پیشنهاد جهت نسخ قوانینی که موضوع آنها منتفی یا نسخ ضمنی شده و ارائه آن به هیئت رئیسه مجلس جهت طی مراحل قانونی» بند «۱-۴» ماده (۳) و «شناسایی موارد نسخ صریح شخصی و اعمال آنها در مجموعه‌های تنقیح شده و ارسال به روزنامه رسمی جهت انتشار» بند «۱-۵» ماده (۳). بنابراین در راستای تنقیح قوانین، سه دسته از قوانین که باید منسوخ شده و یا نسخ آنها اعلام گردد مشخص شده است. یک دسته قوانینی که موضوع آنها منتفی است، یک دسته دیگر قوانین که نسخ ضمنی شده‌اند و دسته دیگر قوانینی که به صورت صریح توسط قانونگذار نسخ شده‌اند (نسخ صریح). دسته اول و دوم نیازمند این است که قانونگذار به صراحت اقدام به نسخ آنها نماید. چراکه به دلیل عدم نسخ صریح در مجموعه‌های قوانین همچنان معتبر شناخته می‌شوند، همچنانکه در بندهای «۱-۳» و «۱-۴» ماده (۳) قانون تدوین و تنقیح قوانین کشور هم به این امر تصریح شده است. اما دسته سوم به دلیل اینکه پیشتر توسط قانونگذار به صراحت منسوخ شده‌اند نیازی به نسخ مجدد نداشته و صرفاً همانگونه که در بند «۵-۱» ماده (۳) قانون تدوین و تنقیح قوانین کشور نیز ذکر شده است می‌بایست در مجموعه‌های قوانین اعمال و به روزنامه رسمی کشور نیز اعلام گردد و لذا نیازمند به قانونگذاری مجدد نیست. حال با این مقدمه به بررسی طرح حاضر می‌پردازیم.

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت:

۴۰

شماره چاپ:

۵۰۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۳/۱

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات

حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۳۹۳

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۳/۱

بررسی طرح پیشنهادی

مطابق ماده واحده مصوبه حاضر، به موجب این قانون، تمامی قوانین مربوط به دوره زمانی ۱۶/۶/۱۳۸۵ الی ۳۰/۱۲/۱۳۰۹ که در پیوست این طرح ذکر شده، اعم از اینکه اجرا شده و یا اجرای آن متوقف شده و یا موضوع آن منتهی شده و یا به موجب قوانین دیگر نسخ ضمنی شده‌اند، منسوخ اعلام می‌گردند. بنابراین طرح حاضر در مقام نسخ دو دسته نخست از قوانینی می‌باشد که مطابق قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور لازم است اقدامات قانونی جهت نسخ آنها صورت پذیرد و طرح حاضر در همین راستا ارزیابی می‌گردد.

همان‌گونه که مشاهده می‌گردد، مبنای نسخ قوانین مذکور در پیوست، تاریخ تصویب آنها است که مربوط به دوره‌های اولیه قانونگذاری می‌باشد. مطابق این شیوه از تنقیح قوانین، کلیه قوانین مصوب در برهه زمانی خاصی از تاریخ مشخصی به طور کل منسوخ اعلام می‌گردند و در صورتی که برخی از احکام و ضوابط مندرج در این قوانین کماکان مورد نیاز باشد، در مهلت زمانی اعلام شده، دستگاه و یا افراد ذی‌نفع می‌بایست پیشنهادهای خود را به منظور باقی ماندن اعتبار این ضوابط و یا قانونگذاری مجدد در این موارد اعلام دارند.

از جمله دلایل حائز اهمیت که نظام‌های قانونگذاری مختلف را به اتخاذ چنین شیوه‌ای واداشته است، حجم گسترده قوانین و از سوی دیگر ضرورت بررسی‌های گسترده و زمان‌بر در امر تنقیح قوانین است.

حال مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی اگرچه تاحدودی از چنین روشی تبعیت نموده است ولیکن تفاوت‌هایی نیز با آن دارد و برخی از قوانین که معتبر بوده و یا تردیدی در اعتبار آنها وجود داشته است از شمول فهرست قوانین منسوخ در دوره زمانی مذکور مستثنا و در نتیجه معتبر شناخته شده‌اند. بدون شک اظهار نظر دقیق نسبت به اعتبار چنین حجمی از قوانین که در پیوست مصوبه کمیسیون وجود دارد، علاوه بر اینکه مستلزم انجام مطالعات و بررسی‌های گسترده در خصوص این قوانین می‌باشد، نیازمند ورود و اظهار نظر دستگاه‌های اجرایی مرتبط با این قوانین نیز می‌باشد، البته از سوی دیگر نمی‌توان امر مهم تنقیح را همواره به دلایل گوناگون معطل گذارد و ضرورت ورود مجلس در این خصوص انکارناپذیر است. لذا علی‌رغم اینکه به طور کل شیوه اتخاذ شده در طرح حاضر می‌تواند به عنوان یکی از گام‌های ابتدایی که در راستای تنقیح قوانین برداشته می‌شود ارزیابی گردد، اما چنین امری می‌توانست با اظهار نظر و ورود دستگاه‌های اجرایی به عنوان متولیان اجرای قوانین به نحو مناسب‌تری تحقق پذیرد.

نتیجه‌گیری

طرح حاضر که در راستای امر مهم تنقیح قوانین به تصویب کمیسیون محترم مربوطه رسیده است با تأکید بر نسخ قوانینی که در دوره زمانی خاصی (دوره‌های اولیه قانونگذاری) به تصویب رسیده‌اند، سعی داشته است تا قوانینی که تردیدی در عدم اعتبار آنها وجود ندارد را منسوخ اعلام کند. این طرح که به عنوان یکی از مراحل اولیه امر تنقیح ارزیابی می‌شود و اگرچه در صورتی که در آینده لزوم اعتبار برخی قوانین منسوخ شده مشخص گردد، دستگاه اجرایی مربوطه و نمایندگان محترم می‌توانند اقدامات قانونی لازم را در این رابطه جهت تصویب قوانین به‌روز و مناسب به‌عمل آورند لکن می‌توانست با ورود و اظهار نظر دستگاه‌های اجرایی مربوطه به نحو مناسب‌تر و دقیق‌تری نهایی گردد.